

nem diei, huic noctis gubernationem mandatam esse ait: Cætera Corpora stellæ appellat, quas in errantes, & fixas, prout distingui solent, non distinguit, atque ideo cæterorum Planetarum non meminit, sed eos stellarum nomine comprehendit. Sol certe, omnium Astronomorum licet in magnitudine certo numero definenda dissentientium, iudicio, sui corporis quantitate & mole cætera omnia totius *Universi* Corpora superat, atque ideo jure *Magnum Luminare* appellatur, & omnium stellarum quasi Rex constitutus tam *Superiores*, quam *Inferiores Aquas* radiis & splendore suo illustrat. Sed *Luna* Corporum Astralium minima, & ipsa Terra multo minor quod hic etiam *Magnum Luminare* appellatur, forsitan ideo sit, quia omnium stellarum infima, & terræ proxima mortalibus etiam eo major apparet, quam cætera stellæ omnes, Sole excepto, qui magnam sui corporis molem etiam humanis oculis ostendat. Omnium Corporum ordinem haud absque causa in admirationem mortales sapientem admiramur; ipsius verò causas & rationes Soli, *Summo Architecto*, & unico omnium rerum *Creatori* notas ignoramus. Quis enim, qualis, & quantus ordo? Quis consensus? Quis concentus? Quæ Harmonia? In medio Planetarum Sol Rex sedet, & corporis mole ac magnitudine cunctis Astris antecellit. Planetæ cæteri Solis orbem orbibus suis includunt. Planetas comprehendit Stellarum Fixarum Orbis, qui ubique stellis innumerabilibus scatet. Cuique suus locus destinatus, & suus limes constitutus est, quem transgredi nec debet, nec potest. Planetarum quilibet suum definitum spatium possidet, in quo cursum suum stato tempore perficit: Omnes inter duos Mundi cardines Septentrionem puta, & Meridiem ita motus suos promovent, ut se indefinenter motu circumgyrantes nunquam ad Septentrionalem aut Australem extremitatem perveniant, sed à medio circulo *Universi*, ab *Astronomis*, confecto, modò versus Septentrionalem ab Australi plaga accedant, modò à Septentrionali versus Australem recedant, atque ita indefinenter accessu & recessu inter utramque plagam medium spatium, definitis limitibus circumscriptum, pererrent. Hoc ita fieri videmus, & novimus; quibus autem de causis, cur, & quomodo id fiat, nobis ignorissimum manet. Ita de pulcherrima hac Corporum totius *Universi* Harmonia, & consensu hoc admirando, nihil aliud scimus, nisi quod oculus noster aspiciat, & ratio nostra fallax ex aspectu fallace ratiocinatur.

Hinc nostris his temporibus acerrima concertatio enata, velitatione haud exigua colliste cohortem *Doctorem* disputantium, an Sol, an verò Terræ globus *Universi* totius centrum existat? An ille circa terram, an verò hæc circa Solem moveatur? Haud pauci illum in medio locantes argumentorum non contemnendorum patrocinio sententiam suam tuentur, & Astronomi à *Veteribus* intricatæ & confusæ multum & facilitatis & lucis attulisse videntur *Sacram*

Scripturam, & rationes, non minorem veritatis speciem habentes, opponunt cæteri, quibus vetus, & huc usque à plarisque mortalibus credita sententia, terram nimirum in *Universo* medio sedere immobilem, magis arridet. Quid si nunc aliquis veniret, & nec Solem, nec Terram totius *Universi* centrum statueret, sed omnia Corpora Astralia cum ipsa terra circa centrum certum mobilia esse assereret, ac in ipso centro lucem Divinam locaret omnia ista corpora regentem, & conservantem? Nonne magis concertationum tempestatibus, & litium procillis totum eruditionis humanæ Oceanum turbaret.

Hicce omnibus manifestè se prodit *Rationis* Rationis Humanae cœcitas. Humanæ imbecillitas, & debilitas, imò cœcitas, & ignorantia, cui in incertissima, & maxime contraria, ratiocinationum suarum cœcarum lufibus, iudicia dilabenti, pompasque disputationum & concertationum velitatione larvam scientiæ aucupanti, ac ex Ixionis nube tandem centauros parturienti, nos mortales adeo firmiter innititur, ac adeo pertinaciter adhæremus.

Cæterum ut de *Cæli* & *Stellarum* proprietatibus & affectionibus aliquid etiam dicamus, sicut in *Secundi Diei* explicatione polliciti sumus, paucis operam dabimus. Igneam *Cæli*, & *Cœlestium Corporum naturam* *Sacer Textus* asserit, & ipsa *Syderum lux*, quæ non nisi ex igne procedit, & progredi potest, satis aperte demonstrat, quod & ipsi *Sancti Patres* in suis scriptis ubique testantur. Nomina in *Sacris* Soli data igneam ejus naturam apertissime loquuntur. *Or* Hebraicis est lucere, illucescere, illuminare, unde *Græcorum* *ὄρεω*, & *ὄρεω* descendisse videntur: Significat item lucem, solem, flammam in *Sacris*. *Chamam* à radice *Chamam* calefacere incallescere, calefieri aestuare. *Vecham*, & incaluit Sol, si pro verbo vox accipiatur; sin pro nomine usurpetur, calorem significat. *Cheres*, ardor, atque exsiccatio. *Cæli* nomen in *Sacris* est *שמים* *Schamajim* ex *שם* & *מים*, *Scham* & *Majim*, ibi aquæ, quæ aquæ sunt cœlestes, vel secundum *Rabinos*, ex *שם* *Ejeh* & *מים* *Majim*, i. e. igne & aquis, quia, ut in præcedentibus diximus, est Ignis Aqueus, & Aqua Ignea, seu Substantia ejusmodi, in qua Ignis & Aqua indissolubili nexu naturali consociata sunt. Quanquam autem materia *Cæli*, & *Cœlestium* Corporum purissima & subtilissima totius *Universi* habetur substantia, à corruptibilitate tamen non est exempta, sed eidem obnoxia, utpote quæ ultimo die corrumpetur, & per corruptionem renovabitur. Testis est *Sacra Scriptura* in plurimis locis, præcipue autem *Psalm.* 101. *Esa.* cap. 34. v. 4. cap. 5. v. 6. cap. 55. v. 17. cap. 66. v. 22. *Iob.* 14. v. 12. *Matth.* 24. v. 35. *Marc.* 13. v. 31. *Luc.* 21. vers. 33. 1 *Cor.* 7. v. 31. *Apoc.* 20. v. 11. *Epist. Petr.* 2. cap. 3. &c. *Sacro Codici* astipulantur plerique *Sanctorum Patrum*, & *Ecclesiæ Doctorem Veterum*, qui *Cœlum* cum Corporibus æquè ac *Sublunarem Orbem* corruptibilem statuunt.

Eandem quoque materiam liquidam, ac fluidam, aptamque esse, quæ innantia stellarum & astro-

& astrorum corporaferat, eaque cursum, & motum destinatum peragentia sustineat, *Sacrarum Literarum* auctoritas diversis argumentis liquidò demonstrat. Primò enim talia nomina *Cælo* indita sunt, ex quibus *cœlum* ex aqua & igne constare novimus, ac proinde liquidum & fluidum esse judicamus. Deinde in plurimis locis ob liquidissimam tenuitatem, & tenuissimam liquiditatem rebus tenuissimis & liquidissimis comparatur; ut *Nihilo* & *Fumo* *Esa.* cap. 40. & 51. Porro motus Planetis liber tribuitur, ut *Ios.* 10. *Eccl.* 1. *Psalm.* 108. & 104. *Iob.* 38. *Esa.* 10. *Habacuc.* 3. &c. qui motus nequaquam liber esset, si *Cœlum* ipsum fluidum, liquidum, & tenue non existeret. Pervium enim, flexile, & cessile debebat esse, ut tot corporibus continuo motu ex uno in alium locum migrantibus viam & motum non occluderet. Postea nullibi in *Sacro Codice* *cœli* duri fit mentio, & locus ipse apud *Iobum* 37. cap. v. 18. *Tu forsitan cum eo fabricatus es cœlos, qui solidissimi quasi ære fusi sunt*; aut ut alii interpretantur; *An cum ipso extendebas æthera, ita solidum, ut videatur res fusilis*, *Cœli* liquidam substantiam, & materiam confirmat, licet ex eo *Cœli* duritiem stabilire nonnulli conentur. Nam igneam, liquidam, & constantem *Cœli* naturam hæc comparatio innuit, dum cum ære in igne fuso comparatur, quod fufum in igne *Cœli* substantiam proprio suo igne liquidam, fluxilem, lubricam, ac argenti vivi instar tremulam & mobilem arguit. Arguit item constantem & perennem Corporum *Cœlestium* ardorem, qui semper, instar æris fufis, id quod non nisi apud eos fidem invenit, qui illud viderunt. Ita comparatio hæc in *Iob* adhibita *Cœli* liquiditatem solidè astruit, tantum abest, ut eam impugnando duritiem & soliditatem aliquam *Cœlo* inducat. Postremo *Esa.* lib. 4. cap. 6. vers. 41. *Creasti*, inquit, *spiritum firmamenti* (*Secundo die*) adeo manifestè *cœli* liquiditatem prodit, ut qui illam negare velit, in Sole Meridiano cœcutire videatur. Quid enim spiritus aliud est, quam liquidissima, tenuissima, & subtilissima substantia, quæ se dilatando rarefcens, & contrahendo condensans, omnem locationem, & circumscriptionem, quæ corporum durorum, & solidorum propria sunt, respuit.

Iob locus explicatus.

Terra sola est dura.

Est firmo locus.

Spiritus quid.

Sacra Scriptura quoad *Cœli* liquiditatem astipulantur etiam *S. Patres*, & *Ecclesiæ Veteris Doctores*, qui fere omnes Firmamento liquidam naturam ascribunt, cum quibus faciunt & nostrorum seculorum plerique Theologi, Philosophi, atque Astronomi, quibus eadem de firmamento liquido sententia placet. Plurimæ quoque aliæ sunt rationes, & argumenta, quæ ex Opticis *Cœli* Phenomenis recentioribus, Competita *Cœli* fluidam naturam, & confirmant. Horum recensio tamen sedeamus oportet, ne prolixitas institutum nostrum nos abripiat. Hæc, qui *Cœlum* durum, crystallinum esse contendunt, orbemque ipsi duris, solidis, & compactis astraliis & firmata moveri tradunt: quæ in hac vastissima expansione streum coagulationem argueret, globo similia corpora terrestria in Sublunari regione inveniuntur somniant.

In hac igitur Regione *Æthere* minaria tot ac tanta *Dens* produ- munus suum imposuit, dicens, terram, temporum signa esse, distinguere debeant. Hæc est nobilissima illius artis, quam ex vatione quotidiana multorum animadversione *Veterum* experientia: Veterum dico experientia hominum indagatio, de qua potest, quod ipsum vita longævum fecerit, cum plurimos annos mentes, & multo longiori & fæ- tæ innitentes, imo principio temporis propiores longè plura & certituerint. Artis tamen hujus origo Ethnicis repeti solet, à quibus spurcati, & idololatria infecti vestigiis insistentibus nil nisi incertissima quæque subministrantur in ipsius Astronomiæ sub- tione, & declaratione agemus.

QUINTI DIEI OPERA. Aqua & Aëre aperta illam piscis replevit, quæ duo genera animalium, suis Elementis, & runt, ita adherent, ut in eo vivere nequeant. Pisces extrahuntur, & aqua Elemento suo amissa necessario emoriuntur, contra aves ex aëre in aquam de- mentio suo privata suffocantur: Adeo contraria est plan- Animalium, ut, quæ ad Elementum nata sunt, in ea vitam, & in mortem inveniant; atque con- aëre vivendi usus concessus est, jacturam faciant. Quanquam a- & ex aëre ortum suum trahunt, præ terram, cui aër contiguus, servant, id quod piscibus non li- quam collocati, & eadem de- conservare nequeunt.

Utrique generi per benedictio- vna Benignitas multiplicatione- nem infinitam largitus est, quæ innumerabilem piscium & avi-